

EEN KIND DAT STOTTERT IN DE KLAS: WAT NU?

INFORMATIE EN CONCRETE ADVIEZEN
KLEUTERONDERWIJS

STOTTERTHERAPIE KATO POLFLIET
logopedist-stottertherapeut

IS HET STOTTEREN?

Stotteren is een probleem in de 'vloeiendheid' van het spreken. Vloeiende sprekers spreken met een zekere snelheid en ritme zonder dat dit hun bijzondere inspanning kost.

Uiteraard bevat ook de spraak van vloeiende sprekers aarzelingen. Zo gaan alle sprekers wel eens naar hun woorden zoeken en hierbij een pauze nemen, 'euhm' zeggen en/of hun zin hernemen.

Dit noemen we typische of 'normale' onvloeiendheid. Bij kleuters is ongeveer 24 procent van hun spreken niet vloeiend. Normale onvloeiendheden vinden meestal plaats tussen de woorden en zinnen en hebben een duidelijke functie: de aandacht van de luisteraar behouden terwijl het kind nog even nadenkt en zinnen probeert te maken.

Sommige kinderen gaan echter ook onvloeiendheden vertonen die niet binnen de normale ontwikkeling vallen, zogenaamde 'stottermomenten'. Deze onderbrekingen zijn meestal ongewild en vinden vaak plaats in het woord. Samenvattend:

NORMALE ONVLOEIENDHEDEN

trage herhaling
van een woord of een zinsdeel

*maar.. maar.. gisteren ben ik
ik ... ik ben daar geweest
mag ik ... mag ik een koek?*

pauze

*ik wil – pauze – een koek
ik wil een, euh, een koek*

zinsrevisie

ik wil een koe – een chocoladekoek

STOTTERMOMENTEN

snelle herhaling
van een klank, lettergreep of woord

*m-m-m-maar gisteren ben ik
i-i-i-k ben naar daar geweest
ma-ma-mag ik een koek?*

verlenging

*ik wwwwwil een koek
mmmmag ik een koek?*

blokkade

ijk wil een chocoladekoek

Deze typische stottermomenten (herhalingen, verlengingen, blokkades) komen naar schatting bij 5 procent van alle kinderen voor. Bij 1 à 2 procent van de kinderen groeit dit uit tot een blijvend stotterprobleem.

SECUNDAIRE GEDRAGINGEN

We zien dat kinderen vaak negatieve gevoelens en gedachten opbouwen over hun stotteren. Ook jongere kinderen ervaren vaak al een gevoel van frustratie tijdens een stottermoment. Vaak geeft dit aanleiding tot het ontwikkelen van 'trucjes' (secundaire gedragingen). Met deze trucjes proberen kinderen het stotteren te vermijden of zo kort mogelijk te houden. Soms gebeurt dit bewust, maar vaak zijn deze gedragingen onbewust.

We delen deze gedragingen in volgens de gekende fight – or flightreactie.

STARTGEDRAG – EN DUWGEDRAG (VECHTEN): een kleine beweging maken of klank uiten net voor of tijdens het stottermoment.

- een ademhapje
- het hoofd naar voor
- /n/ of /j/ voor een woord zeggen
- de lippen op elkaar persen
- met de ogen knipperen
- onderkaak naar beneden
- meekloppen met hand of voet
- tempo – en volumecontrole
- ....

VERMIJDINGS- EN UITSTELGEDRAG (VLUCHTEN): proberen het stotteren te verbergen of uit te stellen.

- kortere zinnen gebruiken
- "ik weet het niet"
- clownesk gedrag
- aanwijzen i.p.v. spreken
- fluisteren
- zin steeds opnieuw beginnen
- woorden vermijden
- wegstaren
- ...

Fight Or FLight

DE OORZAAK VAN STOTTEREN?

Spreken is een ingewikkeld proces waarbij de hersenen, zenuwen en spieren nauw moeten samenwerken. Dit vergt een zeer precieze timing en coördinatie. Soms gaat het mis en krijg je stotteren. Stotteren wordt dus ook beschreven als een “neurologische timingsstoornis”.

We weten dat sommige kindjes aanleg hebben om te stotteren: hun spreekstelsel is gevoeliger voor verstoringen in de timing (*aansturing*) van de spieren. Deze aanleg is vaak genetisch bepaald.

Enkel de aanwezigheid van deze aanleg is niet voldoende om te bepalen of het stotteren tot uiting komt of niet. Het stotteren kan worden uitgelokt door verschillende factoren. Voorbeelden van uitlokkende factoren zijn: emoties, een minder of net sterk ontwikkelde taal, een gevoelig temperament, ...

IS THERAPIE NODIG?

Ongeveer 5 procent van alle kinderen maakt een periode van stotteren door. We zien dat een deel van de kinderen het stotteren ‘ontgroeit’. Hier wordt vaak foutief uit geconcludeerd dat het stotteren wel vanzelf zal overgaan indien men er geen aandacht aan schenkt. Ouders en leerkrachten krijgen dan het advies van “gewoon af te wachten”. Dit advies is niét correct.

Ook bij jonge kinderen en/of beginnende stotterverschijnselen is het belangrijk een uitgebreid logopedisch onderzoek te laten uitvoeren. Hierbij worden mogelijke uitlokkende factoren in kaart gebracht. Logopedisten-stottertherapeuten hebben voldoende kennis over risicofactoren die de kans op spontaan herstel verkleinen. Zij maken hierbij de afweging wat nodig is: verdere opvolging of therapie. Een vroege behandeling is erg belangrijk bij kinderen die het risico lopen op een stotterprobleem.

In therapie bij jonge kinderen zoeken we naar factoren die het stotteren uitlokken. In eerste instantie gaan we de factoren zoveel mogelijk proberen wegnemen. In een latere fase wordt het kind weerbaar gemaakt voor deze factoren. Spreekdurf en welbevinden van het kind staan hierbij centraal.

HOE KAN IK HELPEN?

BRENG RUST IN DE COMMUNICATIE

Vertraag je eigen tempo en gebruik voldoende pauzes. Spreek in korte, duidelijke zinnen.

BEWAAK DE BEURTNEMING

Leer aan alle kinderen dat het belangrijk is om goed te luisteren en om de beurt te spreken. Vul geen zinnen of woordjes aan.

STEL LIEVER GEEN VRAGEN

Vragen geven tijdsdruk. Zeker het formuleren van een antwoord op een open vraag is voor veel kinderen talig nog een hele uitdaging.

PAS DE TECHNIEK VAN "SCHADUWEN" TOE

Herhaal wat het kind zegt. Zo geef je aan dat je het – ondanks het stotteren – goed begrepen hebt. Dit geeft vertrouwen in het spreken.

HOUD OOGCONTACT

Probeer een neutrale houding aan te nemen wanneer het kind iets vertelt, net zoals je zou doen bij een kindje dat niet stottert.

HAAL STOTTEREN UIT DE TABOESFEER

Als het kind frustratie toont over het spreken, mag je dit gerust neutraal benoemen en normaliseren ('heb ik ook soms').

WEES VERDRAAGZAAM VOOR SPRAAK- EN TAALFOUTJES.

Op kleuterleeftijd is de taal nog volop in ontwikkeling. Geef liever geen directe verbetering, maar schaduw de foute woordjes. Voorbeeld:

kind: 'Kij, een paplul!'
leerkracht: 'Jaa, wat een mooie pa-ra-plu!'

Uiteraard is ieder kind dat stottert uniek en hebben ze nood aan een individuele aanpak. Bovenstaande adviezen zijn algemene richtlijnen om de communicatie zo aangenaam mogelijk te laten verlopen.

MEER INFORMATIE?

Kato Polfliet
0497 71 85 71
kato.polfliet@hotmail.com
www.katopolfliet.be